"อัตชีวประวัติครูเปลี่ยน : กระบวนการศึกษาเรื่องเล่าจากอัตชีวประวัติในการถ่ายทอดวิถีและจิตวิญญาณแห่งความเป็นครูผู้ให้และผู้เปลี่ยนแปลงชีวิตลูกศิษย์"

"The Autobiography of Kru Plian : The Study Process of the Autobiographical Narrative to Convey the Way and Spirit of Being a Teacher Giver and Change the Life of Students"

สุวีรา สุดาเดช I Suveera Sudadate

นักศึกษาสาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
M.Ed. Student in Research and Evaluation Major, Graduate School, Ubon Ratchathani Rajabhat University
Corresponding Author E-mail: Krusuveera0644@gmail.com

(Received: 7 August 2021, Revised: 20 August 2021, Accepted: 22 August 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงเรื่องเล่าจากอัตชีวประวัติของ ครูเปลี่ยน อุปริวงศ์ ผู้เป็นครูด้วยจิตและวิญญาณ โดยการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ดำเนินการด้วยวิธีการศึกษาอัตชีวประวัติและเรื่องเล่า เก็บข้อมูลด้วยการศึกษาเอกสารประวัติของครูเปลี่ยน อุปริวงศ์ บทความในหนังสือที่ระลึก สัมภาษณ์เชิงลึก บุตรสาว ลูกศิษย์ บุคคลที่เคยทำงานร่วมกับครูเปลี่ยน จำนวน 5 คน ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการเปรียบเทียบข้อมูลจากการสังเกตกับการสัมภาษณ์เปรียบเทียบสิ่งที่พูดในที่สาธารณะกับขณะพูดส่วนตัว ตรวจสอบความแน่นอนของคำพูดในเรื่องเดียวกันแต่คนละเวลาเปรียบเทียบมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัยพบว่า ครูเปลี่ยน อุปริวงศ์ เป็นครูที่เต็มไปด้วยจิตและวิญญาณในการถ่ายทอดความรู้ให้กับลูกศิษย์ พัฒนาเทคนิคการจัดการเรียนการสอน มุ่งมั่นในการพัฒนาด้านการศึกษา ดำรงตนเป็นแบบอย่างตามฐานะครู และพ่อที่ดี เข้าใจและเข้าถึงศิษย์ ส่งเสริมศิษย์ตามความถนัดและศักยภาพของตน จนศิษย์ได้ศึกษาต่อ และประสบความสำเร็จในชีวิต และกลับมาพัฒนาบ้านเกิด ไม่ว่าจะมีปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการศึกษา ครูเปลี่ยน อุปริวงศ์ ก็ยังคงมุ่งมั่น พัฒนาตนตามหน้าที่ ด้วยใจรักในวิชาชีพครู ส่งผลให้ครูเปลี่ยน ได้เลื่อนตำแหน่ง เป็นครูชำนาญการคนแรกของจังหวัดอำนาจเจริญ และ*" ครูดีในดวงใจ ครูคนแรกที่ทนสู้อยู่เพื่อศิษย์ ครองชีวิตเรียบง่ายไม่เลิศหรู สร้างผลงานดีเด่นเป็นยอดครู ศิษย์เชิดชู ครูเปลี่ยน อุปริวงศ์"*

คำสำคัญ: กระบวนการศึกษาเรื่องเล่า; อัตชีวิประวัติ; วิถีและจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the story of Kru Plian Uppariwong, who was a teacher with heart and soul. By conducting this research Conducted with an autobiographical and narrative study method. Collecting data by studying the history documents of the teachers change, the object in the memorial book. In-depth interviews

with daughters, daughters, students, 5 people who worked with Kru Chang. The researcher gathered the data and used it to examine the data triangle. The data was analyzed by comparing observational data with interviews comparing what was said in public and while speaking in private. Check the exactness of the words on the same subject but at different times, comparing the views of those involved. both study documents in-depth interview. The results showed that Kru Plian Uppariwong is a teacher who is full of spirit and spirit in transferring knowledge to students. develop teaching and learning management techniques Committed to educational development Act as a role model as a good teacher and father understands and approaches students Promote students according to their aptitude and potential until students continue their studies and success in life and return to develop the homeland No matter the problems and obstacles in the development of education, teachers change uppariwong is still determined. develop one's duties with love for the teaching profession causing teachers to change promoted He is the first professional teacher in Amnat Charoen province and "Kru Dee Nai Jai, the first teacher who fights for his students. Live a simple life, not luxurious. Create outstanding work as a top teacher, an honor student, teacher change, uppariwong."

Keywords: Narrative Approach, Autobiographica, ways and spiritual of teacher

บทนำ

"...ผู้ที่เป็นครูอาจารย์นั้น ใช่แต่ว่ามีความรู้ในทางวิชาการ และในทางการสอนเท่านั้นก็หาไม่ จะต้องรู้จักอบรมเด็กทั้งในด้านศีลธรรม จรรยาและวัฒนธรรม รวมทั้งให้มีสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่และฐานะเป็นพลเมืองที่ดีของชาติต่อไปข้างหน้า การให้ความรู้ หรือที่เรียกว่าการสอนนั้นต่างกับการอบรม การสอนคือการให้ความรู้แก่ผู้เรียน ส่วนการอบรมเป็นการฝึกจิตใจของผู้เรียนให้ซึมซาบจนติดเป็นนิสัย ขอให้ท่านทั้งหลายจงอย่าสอนแต่อย่างเดียว ให้อบรมความรู้ดังกล่าวมาแล้วด้วย..."

พระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิตและนักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษา ในวันที่ 15 ธันวาคม 2503

“ครู” หมายความว่า บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพหลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ ในสถานศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญา ทั้งของรัฐและเอกชน (พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา ,2546)

ยนต์ ชุ่มจิต (2553) ได้กล่าวถึงบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของครูตามคำว่า TEACHERS เอาไว้ดังต่อไปนี้

1. T (teaching) การสอน หมายความว่า ครูมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการสอนศิษย์เพื่อให้ศิษย์มีความรู้ความสามารถในวิชาการทั้งหลายทั้งปวง ซึ่งถือว่าเป็นงานหลักของผู้เป็นครูสอนทุกคน

2. E (ethics) จริยธรรม หมายความว่า ครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการอบรมปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักเรียน ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่หลักอีกประการหนึ่งของความเป็นครู

3. A (academic) วิชาการ หมายความว่า ครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อวิชาการทั้งของตนเองและของนักเรียน ซึ่งความจริงแล้วงานของครูต้องเกี่ยวข้องกับวิชาการอยู่ตลอดเวลา เพราะวิชาชีพครูต้องใช้ความรู้เป็นเครื่องมือในการประกอบวิชาชีพ

4. C (cultural heritage) การสืบทอดวัฒนธรรม หมายความว่า ครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการสืบทอดวัฒนธรรม การสอนศิลปะวิทยาการต่างๆ ให้กับลูกศิษย์นั้นย่อมถือว่าเป็นการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง

5. H (human relationship) การมีมนุษยสัมพันธ์ หมายความว่า ครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการสร้างมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ที่ครูต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์ด้วย เพราะการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและหมู่คณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประโยชน์ต่อโรงเรียน

6. E (evaluation) การประเมินผล หมายความว่า ครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการประเมินผลต่อการเรียนของศิษย์ งานของครูในด้านนี้ถือว่ามีความสำคัญมากอีกประการหนึ่ง ทั้งนี้เพราะการประเมินผลการเรียนการสอนเป็นการวัดความเจริญก้าวหน้าของศิษย์ในด้านต่างๆ

7. R (research) การวิจัย หมายความว่า ครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบโดยการต้องพยายามหาความรู้ความจริงเพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนและแก้ปัญหาเกี่ยวกับตัวนักเรียน

8. S (service) การบริการ หมายความว่า ครูต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อการบริการศิษย์และผู้ปกครอง แต่บางครั้งก็มีความจำเป็นที่จะต้องให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นด้วย แต่โดยธรรมชาติแล้วงานบริการหลักของครูคือบริการให้ความรู้เพื่อสร้างความเจริญงอกงามให้แก่นักเรียน

สำหรับครูนั้น นอกจากให้บริการนักเรียนแล้ว บางครั้งครูยังต้องให้บริการด้านคำปรึกษาหารือในด้านสุขภาพอนามัยแก่ชุมชน รวมทั้งช่วยแก้ปัญหาให้แก่ชุมชนรอบๆ โรงเรียนอีกด้วย

บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของครูตามหลักพระพุทธศาสนา

พระราชวรมุนี (ป.อ. ปยุตฺโต, 2528) ได้กล่าวถึงบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของครูตามหลักพระพุทธศาสนาเอาไว้ว่า บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของครูตามหลักพระพุทธศาสนาโดยยึดหลักทิศ 6 เป็นหลัก ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. หน้าที่ของครูอาจารย์ที่พึงกระทำต่อศิษย์
   1.1 ฝึกฝนแนะนำให้เป็นคนดี
   1.2 สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง
   1.3 สอนศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง
   1.4 ยกย่องให้ปรากฏในหมู่คณะ
   1.5 สร้างเครื่องคุ้มภัยในสารทิศ
2. หน้าที่ของศิษย์พึงปฏิบัติต่อครูอาจารย์
   2.1 ลุกขึ้นต้อนรับเมื่อครูอาจารย์เข้ามาหา
   2.2 เข้าไปหาเพื่อบำรุง คอยรับใช้ ขอคำปรึกษา ซักถาม รับคำแนะนำ
   2.3 ใฝ่ใจเรียน มีใจรักและศรัทธาในการเรียน
   2.4 ปรนนิบัติรับใช้ ช่วยบริการ
   2.5 เรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ

จากความหมายของ คำว่า ครู และบทบาท หน้าที่ ที่พึงกระทำ ยิ่งบ่งบอกถึงความเป็นครู ในตัวครูเปลี่ยน อุปริวงค์

การศึกษาแบบเรื่องเล่า แนว Narrative Approach

การเล่าเรื่องในแนวคิดนี้เป็นแนวคิดหลังยุคความทันสมัยที่นิยม แบบการเล่าเรื่อง (Narrative Research) สาหรับการศึกษาแนวการเล่าเรื่อง (Narrative Study) เป็นการแสวงหาความรู้ผ่านเรื่องเล่าเป็นวิธีการที่บุคคลสามารถจัดระบบประสบการณ์ที่ผ่านมา คือ การจัดระเบียบประสบการณ์ของตนเองในรูปแบบของเรื่องเล่าที่มีความหมาย การเล่าเรื่องของ Story จึงเป็นเรื่องราวที่มีการจัดระเบียบจัดลำดับปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา (นภาภรณ์ หะวานนท์, 2555) การเล่าเรื่องจึงเป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปสู่การค้นหาความรู้ โดยผ่านการเล่าเรื่อง การศึกษาเมื่อรวบรวมข้อมูลจนเพียงพอแล้วจะเริ่มเรียบเรียงเรื่องเล่าจากประสบการณ์ในสังคมได้ทาความเข้าใจ ดังนั้น การศึกษาเรื่องเล่าก็คือการศึกษาหนทางที่มนุษย์มีประสบการณ์ต่อโลก กล่าวคือ ชีวิตของมนุษย์ล้วนประกอบไปด้วยเรื่องราวมากมายประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ (กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุล, 2552) คือ 1) มนุษย์จัดระเบียบประสบการณ์ที่เรามีต่อโลกในรูปของการเล่าเรื่อง 2) เรื่องราวที่มีการเล่าสู่นักฟังนั้นขึ้นอยู่กับ

ประสบการณ์ในอดีตและปัจจุบันของแต่ละบุคคล การให้คุณค่าของแต่ละบุคคล บุคคลที่อยู่ในเรื่องราวนั้นผู้ที่ถูกกล่าวถึง ตลอดจนเวลาและสถานที่ที่อยู่ในเรื่องเล่านั้น และ 3) เรื่องเล่าเป็นเรื่องที่บรรจุความหลากหลายของเสียงที่เล่า (Multivoicedness) หรือเรื่องเล่าสามารถมีความหมายที่หลากหลาย

เรื่องเล่าเป็นวิถีทางในการเก็บข้อมูลที่มีลักษณะเฉพาะ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจประสบการณ์และชีวิตของผู้หญิง และในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ด้วยจึงควรตระหนักและระมัดระวังต่อความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมที่มีในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ต้องพึ่งตระหนักในรูปแบบและกระบวนการในการนา เสนอเรื่องเล่านั้นการประยุกต์ใช้เรื่องเล่าในฐานะวิธีวิทยาจึงต้องมีการประยุกต์ใช้และศึกษาอย่างเป็นองค์รวมโดยไม่ละทิ้ง เพิกเฉย ต่อรายละเอียดต่างๆที่ปรากฏในเรื่องเล่านั้น นอกจากนี้ยังมีประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ คือ ผู้หญิงทุกคนจะต้องเล่าเรื่องของตัวเองในภาษาของตน ภาษาเป็นพลังในการจัดระบบเรื่องเล่า และเป็นแม่พิมพ์ของเรื่องเล่า เรื่องเล่ามีความแตกต่างหลากหลายขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของผู้เล่าแต่ละบุคคลการวิเคราะห์เรื่องเล่าจึงต้องวิเคราะห์ผ่านโครงสร้างของภาษาที่ใช้รูปแบบในการเล่าเรื่องมิได้เพียงสะท้อนลักษณะเฉพาะของผู้เล่านั้น โครงสร้างของเรื่องเล่าเองยังสามารถแสดงถึงสถานภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มุมมองต่อภาษา ตัวตน และโลกของผู้เล่าเรื่องได้ด้วย Atkinson ได้นิยามการศึกษาประวัติชีวิตหรือเรื่องเล่าประสบการณ์ชีวิตว่า เป็นเรื่องที่บุคคลเลือกที่จะเล่าเกี่ยวกับชีวิตตนเอง เป็นการบอกเล่าที่สมบูรณ์และซื่อสัตย์เท่าที่จะทำได้ การบอกเล่าจะขึ้นอยู่กับความทรงจำและสิ่งที่ผู้เล่าต้องการจะให้ผู้อื่นรู้ โดยมักเป็นการสัมภาษณ์ที่มีการชี้นำในที่นี้คือผู้วิจัยเพื่อให้เป็นไปตามกรอบของการศึกษา เรื่องของระยะเวลานั้นสามารถครอบคลุมได้ตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน โดยสิ่งที่เล่านั้นมักรวมเอาเหตุการณ์สำคัญประสบการณ์ และความรู้สึกในช่วงชีวิต ร้อยเรียงเข้าด้วยกัน เพื่อผู้เล่าจักเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์สังคม โดยรูปแบบในการนำเสนอประวัติชีวิตนั้นอาจทำได้ในหลายวิถี แต่มีหลักการคือเป็นการบอกเล่าให้คนอื่นทราบว่าเราเป็นใครและตัวเราเข้าไปเกี่ยวข้องกับอะไร ผ่านสิ่งที่ทำในชีวิตประจำวันและในทุกขั้นตอนของชีวิตเป็นอย่างไร มีการแบ่งปันตัวตนของเรากับคนที่มาเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นความโดดเดี่ยว สังคม หรือการเล่นในวัยเด็ก พิธีกรรมช่วงเปลี่ยนผ่านของวัยรุ่น การแต่งงานหรือการเลี้ยงอำลาเกษียณอายุ ฯลฯ ดังนั้นความทรงจำ ประสบการณ์ และคุณค่าร่วมต่างๆเหล่านั้น มีชีวิตชีวาขึ้นมาอีกครั้งผ่านการบอกเล่าสู่ผู้อื่นในเรื่องเกี่ยวกับตนเอง หรือเป็นการนำสิ่งเหล่านั้นเก็บไว้ในรูปแบบที่ยืนนานกว่าตัวเราเอง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาอัตชีวประวัติของครูเปลี่ยน อุปริวงค์ ครูคนแรก ครูดีในดวงใจของชาวจังหวัดอำนาจเจริญ ด้วยวิธีการศึกษาเรื่องเล่า

ขอบเขตของของการวิจัย

ใช้แหล่งข้อมูล ด้านเนื้อหาคือ อัตชีวประวัติของครูเปลี่ยน อุปริวงค์ ด้วยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์บุคคลที่ใกล้ชิด จำนวน 5 คน ได้แก่ บุตรสาว ลูกศิษย์ครูเปลี่ยน ที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีวิทยาการศึกษาประวัติชีวิตและเรื่องเล่าของครูเปลี่ยน อุปริวงค์ โดยการสัมภาษณ์โดยมีเครื่องมือในการวิจัยดังนี้

1. เครื่องมือที่เป็นตัวผู้วิจัยเอง ด้วยผู้วิจัย ได้ทำงานร่วมกับ บุตรสาวและลูกศิษย์ของครูเปลี่ยน อุปริวงค์ มาเป็นเวลา 10 ปี แล้ว จึงมีความคุ้นเคยและมีสัมพันธ์ที่ดี บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์และขออนุญาตบันทึกข้อมูลเสียงจากการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งในขณะสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมต่างๆ เช่นสีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง และความรู้สึกของผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล

2.แนวคำถามในการสัมภาษณ์ เป็นคำถามแบบไม่มีโครงสร้าง ลักษณะคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์อันประกอบด้วย ชื่อ นามสกุล (ถ้าผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่ขัดข้อง) พร้อมทั้งป้อนคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิต เรื่องเล่าชีวิตความสำเร็จ

3. เครื่องบันทึกเสียง และสมุดบันทึกข้อมูลการศึกษาเอกสาร

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ การนำเรื่องเล่ามาวิเคราะห์ (Analysis of Narrative) เรียกการวิเคราะห์แบบนี้ว่าการวิเคราะห์เพื่อสร้างต้นแบบ (Paradigmatic Analysis) เป็นการสร้างข้อเสนอเชิงทฤษฎีจากข้อมูล โดยอาศัยความไวเชิงทฤษฎี การตีความ และการให้ความหมายกับข้อมูล โดยการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการสังเกต การสัมภาษณ์ และการถอดเทปคำสัมภาษณ์เรื่องเล่าจากตัวบท

ผลการวิจัย

ในวันที่ฉันได้รับคำสั่งแต่งตั้ง ให้มาปฏิบัติหน้าที่ ที่โรงเรียนอำนาจเจริญ ฉันขับรถจอดที่โรงจอดรถ และเดินตรงไปยังอาคารเรียนหลังที่ 1 เพื่อไปรายงานตัว ฉันเงยหน้ามองเห็น รูปปั้น สีเหลืองทองอร่าม จึงหยุดแวะและเดินเข้าไปทำความเคารพ และพบกับข้อความ *“ ครูดีในดวงใจ ครูคนแรกที่ทนสู้อยู่เพื่อศิษย์ ครองชีวิตเรียบง่ายไม่เลิศหรู สร้างผลงานดีเด่นเป็นยอดครู ศิษย์เชิดชู ครูเปลี่ยน อุปริวงค์”* ฉันอ่านข้อความที่ฐานรูปปั้น แล้วเกิดความรู้สึก ที่หลากหลายระคนกันและบอกกับตัวเอง “นี่

เป็นวันแรกที่ฉันจะได้เป็นครู” ณ โรงเรียนอำนาจเจริญ ครูเปลี่ยนจึงเป็นจุดเริ่มต้นของฉัน ในค้นหาคำตอบของคำว่า “ครู”

โรงเรียนอำนาจเจริญ ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2494 ตามหนังสือของจังหวัดที่ 5858/2494 เปิดทำการสอนระดับ ม. 1 จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียน 40 คน เปิดทำการสอนที่โรงเรียนบุ่งชาญวิทยา ปัจจุบันคือ โรงเรียนอนุบาลอำนาจเจริญ อำเภอเมืองจังหวัดอำนาจเจริญ มีครูทำการสอนเพียงคนเดียว คือ นายเปลี่ยน อุปริวงศ์ จากที่ฉันได้อ่านประวัติของโรงเรียนได้พบกับ ข้อความข้างต้น ท่านเป็นครูคนแรกและครูเดียวของโรงเรียน หลังจากนั้น อีก 4 ปีต่อมา พ.ศ. 2495 โรงเรียนอำนาจเจริญได้ย้ายจากโรงเรียนบุ่งชาญวิทยาไปทำการสอนที่วัดสำราญนิเวศ อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ และในปี พ.ศ. 2497ได้ย้ายกลับไปทำการสอนที่โรงเรียนบุ่งชาญวิทยาตามเดิม ปี พ.ศ. 2500 ได้ย้ายจากโรงเรียนบุ่งชาญวิทยาไปเปิดทำการสอนที่โรงเรียนอำนาจเจริญ ซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงเรียนอำนาจเจริญในปัจจุบัน โรงเรียนอำนาจเจริญ มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 67 ไร่ 1 งาน 63 ตารางวา ตั้งอยู่ เลขที่ 227 ถนนชยางกูร หมู่ที่ 13 ต.บุ่ง อ.เมือง จ. อำนาจเจริญ 37000

ครูศุลีมาศ อุปริวงค์ ได้เล่าให้ฟังถึง ความลำบากของครู 1 คนที่ต้องทำทุกหน้าที่ของโรงเรียน เริ่มต้นจาก ครูเปลี่ยน ตื่นแต่เช้าทำกิจวัตรส่วนตัว เรียบร้อยแล้วจะจับจักรยานคู่กายปั่นไปโรงเรียนด้วยท่าทางที่กระฉับกะเฉง ในความลำบาที่ลูกคิด กลับเป็นความกระตือรือร้นที่พ่อได้ลงมือในฐานะครู แต่นั้นก็ไม่ได้ทำให้หน้าที่ของพ่อบกพร่องแต่อย่างใด คุณพ่อชอบทานอาหารท้องถิ่นอีสานบ้านเรา และชอบลงมือประกอบอาหารให้ลูกๆให้รับประทานร่วมกัน ระหว่างนั้นคุณพ่อก็จะมี นิทาน คำสอน ที่นำมาเล่าให้ลูกๆ ได้ซึมซับใน ทุก ๆ มื้อ และสิ่งที่พ่อเป็นนั้นเป็นอีกหนึ่งเหตุผล ที่ดิฉันมาเป็นครูเหมือนพ่อ

ครูเปลี่ยน ผู้ชายตัวเล็กรูปร่างสันทัด ด้วยความรักและศรัทธาในอาชีพครูมาตั้งแต่ยังเล็ก หลังจากจบการศึกษาชั้น ม. 5 จึงเข้าบรรจุเป็นครูประชาบาลครั้งแรกในชีวิต ที่โรงเรียนวัดบ้านนาเรือง เมื่อปีพุทธ ศักราช 2486 ได้รับค่าตอบแทนแม้จะน้อย เป็นเงินเดือน 16 บาท ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเป็นครูผู้มีอุดมการณ์ ครูเปลี่ยนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้อยู่เสมอ จึงได้ศึกษาด้วยตนเอง จนกระทั่งสอบเทียบได้วุฒิครู พ.ป. และ พ.ม. ในช่วงปีพุทธศักราช 2489-2498 และไม่หยุดที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสนอ ต่อมาเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีจนกระทั่งจบ ครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกวิทยาศาสตร์ทั่วไป จากวิทยาลัยครูอุบลราชธานี และได้ทำผลงานทางวิชาการ เป็นตำแหน่งอาจารย์ 3 ระดับ 8 คนแรกของจังหวัดอำนาจเจริญ เมื่อปี พ.ศ. 2529 เส้นทานเส้นนี้ไม่ได้โรยด้วยกลีบกุหลาบ ครูเปลี่ยนจึงเป็นสัญลักษณ์ของคำว่า พากเพียร ขยัน อดทน ใฝ่เรียนรู้ ได้อย่างไม่มีข้อกังขา

นอกจากความเป็นนักวิชาการ ที่ครูพึงมีนั้น จิตและวิญญาณของความเป็นครู ที่เปี่ยมล้นในตัวครูเปลี่ยน ส่งถึง ลูกศิษย์ได้อย่างเป็นธรรมชาติ พฤกษ์ กองเพียรได้เล่าว่า ครูเปลี่ยนพิสูจน์ให้เราเห็นว่ารูปร่างไม่จำเป็นต้อง ใหญ่โต หน้าตาไม่จำเป็นต้องหล่อเหลา ปริญญาบัตรไม่ใช่ สิ่งสำคัญที่สุดในการ

เป็น “ผู้รู้” ความรู้อาจเรียนได้เสมอ หัวใจที่แข็งแกร่ง ความพยายาม ความอดทน ความมีน้ำใจ ความจริงใจ ความสม่ำเสมอต่างหากที่จะพาเราไปสู่ความสำเร็จในการดำรงชีวิต พาเราไปสู่ความสุขและจุดหมาย ปลายทาง “อย่างน้อยคนที่เขายกมือไหว้เรา เขาไหว้เราด้วย ความเคารพ เหมือนกับคนที่เขาไหว้พระ เขาไม่ได้ไหว้ผ้า เหลืองห่มตอไม้ หากแต่เขาไหว้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า....” ความเป็นครูด้วยจิตวิญญาณของครูเปลี่ยน ได้รับการยอมรับว่าเป็นครูที่ไม่ใช่แค่ครูด้วยตำแหน่ง ในระหว่างปี พ.ศ.2514-2515 ทางราชการได้ให้ไปรักษาการในตำแหน่งครูใหญ่โรงเรียนเลิงนกทา ซึ่งก่อตั้งใหม่ แม้อยู่ที่นี่เพียง 2 ปี แต่กลับได้รับความรัก ความศรัทธาจากลูกศิษย์และชาวอำเภอเลิงนกทา ด้วยบุคลิกที่เป็นคนขยัน ตั้งใจในการเตรียมสอนปรารถนาให้ศิษย์ทุกคนเป็นคนดีและรักการศึกษา ***<u>จนกระทั่งได้รับฉายาว่า บุรุษเหล็กแห่งเลิงนกทา</u>*** ต่อมา ปี พ.ศ. 2516 ได้มีการก่อตั้งโรงเรียน อำนาจเจริญ ทางราชการจึงให้ท่านมารักษาการในตำแหน่ง ครูใหญ่ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2529 ได้โอนเข้าสังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ท่านยังทำหน้าที่เป็นครูสอนในชั้นเรียนดังเดิม

นิวัติ กองเพียร เล่าถึงความทรงจำด้วยใบหน้าที่เปี่ยมสุข ภาพของครูเปลี่ยนในหัวใจผมคือผู้ชายร่างสันทัด จักรยานหลังโกงไปตามถนนสายต่าง ๆ ของอำเภอ สอนหนังสือและเอาจริงเอาจัง มีอะไรใหม่ใหม่มาให้นักเรียนท่องเพื่อทำความเข้าใจเป็นกวีนิพนธ์ โดยเฉพาะกลอนแปดแบบสุนทรภู่ที่ครูเปลี่ยนเขียนให้เราจำเรื่องสูตรต่างๆในวิชา พีชคณิต เรขาคณิต และวิชาวิทยาศาสตร์ ผมจำกลอนของครูเปลี่ยนได้หมดทุกชิ้นในสมัยที่เรียน แต่ไม่เข้าใจและทำไม่ได้ คือจำได้อย่างเดียว แต่ถึงวันนี้ก็ลืมหมด ในวิชาวิทยาศาสตร์ผมจำได้เพียงสองวรรคที่ว่า

H_2O ไฮโดรโมนอกไซด์ ได้แก่น้ำ
สร้างดีกราม CAO คือปูนขาว

ในวิชาคณิตศาสตร์ ครูเปลี่ยนเขียนเป็นคำสัมผัสไว้เป็นสูตรว่า “หน้ากำลังสองบวกหลังกำลังสอง เท่ากับหน้ากำลังสองบวกสองหน้าหลัง บวกหลังกำลังสอง” อ่านแล้วจำได้ขึ้นใจ ทำให้เมื่อรำลึกถึงความเกเรของตัวเองทีไร ทำให้ผมมุ่งมั่นทำความดีและขยันขันแข็ง นึกถึงครูเปลี่ยนทุกครั้งที่ได้ทำความดีแก่สังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการต่อต้านเผด็จการ เรียกร้องประชาธิปไตย อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือแม้แต่เขียนหนังสือ ครูเปลี่ยนผู้มีฉายาว่า “นักปั่นจักรยานตลอดชีพ” “บุรุษเหล็กแห่งเลิงนกทา” และ “ครูดีในดวงใจ” ด้วยคำที่กล่าวถึง ครูเปลี่ยน

บทสรุปวิถีครูผู้ให้สู่การเปลี่ยนแปลงชีวิตศิษย์ของครูเปลี่ยน

1. การเป็นแบบย่างที่ดี ในเรื่องความใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นตั้งใจ อดทนในการสั่งสอนศิษย์
2. การเป็นผู้ให้ ให้ความรู้ ให้โอกาส และให้อภัยศิษย์เสมอ
3. การเป็นผู้ที่มีความเป็นกัลยาณมิตร แสดงออกต่อผู้คนและลูกศิษย์ด้วยความเป็นมิตร
4. การดำรงตนอยู่ในวิถีพอเพียง เป็นผู้ยึดมั่นในหลักคำสอนทางศาสนา
5. การเป็นผู้ที่มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีความรักและเมตตาต่อศิษย์อย่างเสมอภาคกัน

คุณค่าและความดีงามของครูเปลี่ยน ได้สร้างแรงบันดาลใจให้แก่ลูกศิษย์จากรุ่นสู่รุ่น ก่อให้เกิดการซึมซับความเป็นแบบอย่างที่ดี นำมาใช้ในการดำรงชีวิต จนประสบผลสำเร็จในหน้าที่การงานและการใช้ชีวิต ภาพของครูร่างเล็กคนหนึ่ง ที่สร้างพลังอันยิ่งใหญ่ให้ใครต่อใครหลายคน สำหรับผู้เขียนเอง ครูเปลี่ยน เป็นผู้ที่ให้ความหมายของคำว่า “ครู” ได้ชัดเจนที่สุด เปรียบดัง “พจนานุกรมคำว่าครู” ที่มีชีวิต จากวันนั้นถึงวันนี้ วันที่ผู้เขียนได้ค้นหาคำตอบ คำว่า ครู ได้ประจักษ์ชัดและประทับแก่ใจแล้วว่าหมุดหมายแห่งวิชาชีพครูที่กำลังเพียรทำอยู่นี้ คือการเป็นผู้ให้ เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้อยู่เคียงข้างศิษย์ ไม่ใช่แค่เพียงคำพูดที่ค่อยพร่ำสอนเท่านั้น แต่คือจิตและวิญญาณของความเป็นผู้ให้ การลงมือทำ ความจริงใจ ที่มุ่งหวังให้ศิษย์เป็นคนดี คนเก่ง และค้นพบตนเอง

“นักเรียนไม่ใช่ภาระหน้าที่ แต่เป็นพลังที่ขับเคลื่อนจิตวิญญาณของครู” เป็นถ้อยคำของครูเปลี่ยน จะก้องอยู่ในหัวใจของผู้เขียนทุกครั้งตลอดชีวิตที่เหลืออยู่ของผู้เขียน....

เอกสารอ้างอิง

กิติพัฒน์ นนทปัทมะดุล. (2552). *ทักษะการบำบัดแนวเรื่องเล่าและทักษะการวิจัยแนวเรื่องเล่า: ทักษะสองด้านในเนื้อเดียวกัน.* กรุงเทพฯ: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นภาภรณ์ หะวานนท์. (2555). วิธีการศึกษาเรื่องเล่า: จุดเปลี่ยนของการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์. *วารสารสังคมลุ่มแม่น้ำโขง, 5*(2), 1-22.

พระราชบัญญัติ สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 .ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 52ก, 2

พระราชวรมุนี (ป.อ. ปยุตฺโต). (2528). *ปรัชญาการศึกษาไทย.* พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศาสนา.

ยนต์ ชุ่มจิต. (2553). *ความเป็นครู.* พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

Atkinson Paul and Delamont Sara (ed.). (2006). *Narrative Methods Volume 1-4.* London: SAGE Publications Ltd.